

Skabb – vårdhygieniska riktlinjer i kommunal vård och omsorg	VÅRDHYGIEN SKÅNE	
Utarbetad av: Vårdhygien Skåne Godkänd av: Eva Melander	Datum: 2016-04-04	Sida 1 (5)

Skabb

Skabb är ett för människan artspecifikt kvalster. Det lever i hudens yttersta hudlager och smitta sker framförallt genom direkt hudkontakt. Skabbdjuret kryper på varm hud men kan inte förflytta sig i textilier och kan inte hoppa eller flyga.

Skabb kan ge upphov till två sjukdomstillstånd, **vanlig skabb** med relativt låg smittsamhet samt **krustös skabb**, som drabbar främst individer med nedsatt immunförsvar, denna typ är mer smittsam.

Det vanligaste symtomet är nyttillkommen klåda som orsakas av allergi mot skabbdjuret samt hudförändringar som skabbgångar, ospecifika utslag och rivmärken. Då detta är vanliga symtom även vid andra diagnoser, så är det viktigt att få skabbdiagnosen bekräftad.

Smittspridning	
Smittväg	Direkt kontaktsmitta hud mot hud är den vanligaste smittvägen, enstaka korta hudkontakter, som att ta i hand, innebär ingen risk för smittspridning. Skabbdjuret fastnar i textilier som haft hudnära kontakt som t. ex handdukar, kläder, sängkläder och textila möbler där skabbdjuret kan överleva 2-5 dagar. Indirekt smitta kan på detta sätt ske från en person som har skabb.
Inkubationstid	Tid från smitta till symtom är för personer med normalt immunförsvar 3-6 veckor vid förstagångssmitta, men kan för äldre personer eller personer med nedsatt immunförsvar vara upp till 10 veckor. Om personen åter smittas uppstår symtomen tidigare eftersom det då finns en utvecklad allergi.
Smittsamhet	Vanlig skabb: Låg smittsamhet. Efter 24 timmars adekvat behandling är man inte smittsam. Krustös skabb: Hög smittsamhet. Efter två adekvata behandlingar med en veckas mellanrum är man inte smittsam. Personer som smittats med skabb men ännu inte visat några symtom är smittsamma.

Allmänt

Alla patienter har, enligt hälso- och sjukvårdslagen, rätt till samma medicinska omhändertagande, bemötande och omvårdnad. Medicinsk utredning och behandling får inte förhindras eller fördröjas på grund av skabb.

Medicinskt ansvarig sjuksköterska, MAS, bör informeras vid skabb.

Överföring till annan enhet

Om en patient med misstänkt eller konstaterad skabb måste förflyttas till annan vårdenhet, informeras mottagande enhet om aktuell bedömning av smittsamhet.

Ansvarsfördelning	
MAS	Ansvarar för att hygienrutiner finns tillgängliga.
Verksamhetsansvarig	Ansvarar för att hygienrutiner är kända och efterföljs, samt tillhandahåller adekvat skyddsutrustning.
Sjuksköterska	Följer sjukdomsförloppet. Informerar MAS vid misstanke om smittspridning.
Läkare	Diagnostiserar samt ordinerar behandling. Tar ställning till om hudläkare behöver konsulteras.
Vårdhygien	Kan kontaktas för rådgivning.

Rutiner vid skabb, särskilt boende, gruppboende och korttidsboende	
Tillämpa alltid Basal hygien i vård och omsorg enligt Socialstyrelsens föreskrift SOSFS 2015:10. Observera särskilda hygienrutiner.	
Särskilda hygienrutiner	<p>Personal ska ha handskar och engångsrock med lång ärm vid vård- och omsorgsmoment samt vid hantering av textilier hos patient med konstaterad skabb.</p> <p>Detta gäller fram tills behandling och rengöring/sanering genomförs.</p> <p>Särskilda hygienrutiner ska även gälla vid vård av exponerade patienter tills avskrivning kan ske.</p> <p>Rådgör med Vårdhygien efter kartläggning, se checklista.</p>
Rum och hygienrymmen	<p>Patient med skabb bör vistas i egen lägenhet/rum med egen toalett och dusch tills behandling genomförs.</p> <p>Vid krustös skabb gäller det tills båda behandlingarna är genomförda.</p>
Måltider	Måltider serveras inne hos patienten tills behandling genomförs.
Personlig hygien	<p>Undvik all kroppstvätt under behandlingsdygnet. Om detta inte är möjligt måste ny insmörjning av lokalbehandlingsmedel mot skabb utföras.</p> <p>Följ noggrant instruktioner i bipacksedel för lokalbehandlingsmedel.</p>
Textilier/kläder	<p>Efter avslutad behandling ska patienten byta till rena kläder och erhålla rena handdukar.</p> <p>Sängen bäddas rent och madrassöverdrag tvättas alternativt rengörs.</p> <p>Det som inte kan tvättas t ex skor, handskar och dylikt packas i plastpåse i 5 dygn. Vid krustös skabb ska ovanstående förbli inpackat tills andra behandlingstillfället är genomfört.</p>

Tvätt	<p>Smutstvätt uppsamlas och sorteras inne i patientens rum och tvättas separat i minst 60°C eller i så hög temperatur som textilierna tål.</p> <p>Rengör vred och tagytor på tvättmaskinen med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensid efter att tvätten matats in i maskinen.</p> <p>Ren tvätt hanteras med desinficerade händer. Tvätten torkas separat från andra patienters tvätt. Tvätt viks på yta som först torkats av med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensid och transporteras till patienten i ett rent kärl.</p>
Städning	<p>Personal ska ha handskar och engångsrock med lång ärm vid städning.</p> <p>Städning ska ske i direkt anslutning till avslutad behandling för att undvika reinfektion.</p> <p>Rengör patientens rum noggrant. Hudflagor och krustor kan innehålla skabbdjur.</p> <p>Möbler och mattor ställs undan i 5 dygn. Om detta inte är möjligt kan de täckas över med plast eller lakan i 5 dygn.</p> <p>Vid krustös skabb innebär det att städningen ska ske i direkt anslutning till båda behandlingstillfällena. Det som packats in eller ställts undan ska förbli så tills andra behandlingstillfället genomförts.</p>
Gemensamma utrymmen	<p>Möbler som använts av patient med konstaterad skabb ställs undan i 5 dygn. Om detta inte är möjligt kan de täckas över med plast eller lakan i 5 dygn.</p>
Hjälpmedel	<p>Hjälpmedel bör i möjligaste mån vara patientbundet, om detta inte är möjligt ska desinfektion ske mellan patienter.</p> <p>Hjälpmedel av textil t.ex. sittdynor tvättas i 60°C i anslutning till behandlingsavslut.</p> <p>Hjälpmedel med textila delar som inte är avtagbara t.ex. rullstol bör täckas med ett lakan, som byts efter behandlingstillfället. Lakanet bör sedan vara kvar i 5 dygn därefter. Förutsatt att detta efterlevs kan hjälpmedel användas utan risk för reinfektion.</p> <p>Efter avslutad behandling rengör alla patientbundna hjälpmedel.</p> <p>Vid krustös skabb ska tvätt och övertäckning med lakan samt rengöring av hjälpmedel upprepas vid båda behandlingsomgångarna.</p>
Material	<p>Flergångsmaterial desinfekteras i disk- eller spoldesinfektor. Om disk- eller spoldesinfektor inte finns eller om materialet är värmekänsligt t.ex. blodtrycksmanschett, termometer eller stetoskop, avtorkas det med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensid.</p>
Avfall	<p>Avfall hanteras som vanligt avfall. Förslut avfallspåsen på rummet.</p>

Besökare	Om besökare/anhöriga har nära fysisk kontakt med den smittade bör de uppmanas till undersökning och eventuell behandling.
Uppföljning	Kvarstår klåda mer än fyra veckor efter avslutad behandling, kan detta tyda på återsmitta eller att behandlingen varit ofullständig. Var uppmärksam på nyttillkommen klåda hos övriga patienter och personal de närmaste 10 veckorna.
Avskrivning	Avskrivning sker först 10 veckor efter att det sista konstaterade fallet behandlats och inga nya fall tillkommit.

Rutiner vid skabb, ordinärt boende	
Tillämpa alltid Basal hygien i vård och omsorg enligt Socialstyrelsens föreskrift SOSFS 2015:10. Observera särskilda hygienrutiner.	
Särskilda hygienrutiner	Personal ska ha handskar och engångsrock med lång ärm vid vård- och omsorgsmoment samt vid hantering av textilier hos patient med konstaterad skabb. Detta gäller fram tills behandling och rengöring/sanering genomförs. Särskilda hygienrutiner ska även gälla vid vård av exponerade patienter tills avskrivning kan ske. Rådgör med Vårdhygien efter kartläggning, se checklista.
Personlig hygien	Undvik all kroppstvätt under behandlingsdygnet. Om detta inte är möjligt måste ny insmörjning av lokalbehandlingsmedel mot skabb utföras. Följ noggrant instruktioner i bipacksedel för lokalbehandlingsmedel.
Textilier/kläder	Om insatsen hos patienten omfattar hjälp med bäddning och hygien, ska patienten erhålla rena kläder, handdukar och sängkläder efter avslutad behandling. Madrassöverdrag tvättas alternativt rengörs. I de fall patienten inte har dessa insatser bör information lämnas om att byte till rena kläder, handdukar och sängkläder ingår i behandlingen för att undvika reinfektion. Det som inte kan tvättas t ex skor, handskar och dylikt packas i plastpåse i 5 dygn. Vid krustös skabb ska ovanstående förbli inpackat tills andra behandlingstillfället är genomfört.
Tvätt	Om insatsen hos patienten omfattar hjälp med tvätt, ska kläder, handdukar och sängkläder tvättas i minst 60°C eller i så hög temperatur som textilierna tål. I de fall patienten inte har denna insats bör information lämnas om vikten av att textilier tvättas för att undvika reinfektion.

Material	Engångsmaterial används i första hand. Flergångsmaterial t.ex. blodtrycksmanschett, termometer eller stetoskop, avtorkas med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensid.
Städning	<p>Personal ska ha handskar och engångsrock med lång ärm vid städning.</p> <p>Städning ska ske direkt efter avslutad behandling för att undvika reinfektion.</p> <p>I de fall patienten inte har hjälp med städning bör information ges om vikten av rengöring/sanering för bästa behandlingsresultat.</p> <p>Rengör patientens rum noggrant. Hudflagor och krustor kan innehålla skabbdjur.</p> <p>Möbler och mattor packas i plast alternativt täcks över med lakan i 5 dygn.</p> <p>Vid krustös skabb innebär det att städningen ska ske vid två tillfällen.</p>
Gemensamma aktiviteter, måltider och dagvård	Patient i ordinärt boende bör inte delta i sociala aktiviteter under pågående behandling för att förhindra smittspridning.
Uppföljning	<p>Kvarstår klåda mer än fyra veckor efter avslutad behandling, kan detta tyda på återsmitta eller att behandlingen varit ofullständig.</p> <p>Var uppmärksam på nyttillkommen klåda hos övriga patienter och personal de närmaste 10 veckorna.</p>
Avskrivning	Avskrivning sker först 10 veckor efter att det sista konstaterade fallet behandlats och inga nya fall tillkommit.

Rutiner för personal med konstaterad skabb	
Frånvaro från arbete	Under behandlingsdygnet kan personalen inte arbeta eftersom basala hygienrutiner inte kan följas (ny insmörjning av lokalbehandling mot skabb ska ske efter varje tvätt av händerna).
Textilier/ Kläder	Undvik att använda gemensamma textilier som t. ex koftor, jackor, filtar mm tills avskrivning kan ske.
Städning	<p>Rengör personalrum noggrant. Hudflagor och krustor kan innehålla skabbdjur.</p> <p>Möbler och mattor packas i plast alternativt täcks över med lakan i 5 dygn.</p>

Referenser:

Socialstyrelsen SOSFS 2015:10 (2015) *Basal hygien i vård och omsorg* Stockholm

Socialstyrelsen (2006) *Att förebygga vårdrelaterade infektioner - Ett kunskapsunderlag*

www.socialstyrelsen.se

Vårdhandboken www.vardhandboken.se

Checklista vid konstaterad skabb		
Kartläggning	<p>Lista alla exponerade patienter samt personal på den enhet där skabb har diagnosticerats.</p> <p>Kartlägg även andra personer som deltagit i vården eller haft nära fysisk kontakt med patienten.</p> <p>Notera eventuella symtom och varaktighet av dessa.</p> <p>Kartlägg i vilka utrymmen som person med konstaterad skabb har vistats.</p>	Datum
Diagnostik	<p>Inspektera samtliga exponerade på enheten, oavsett symtom eller inte. Nyttillkommen klåda med hudförändringar inger stark misstanke om skabb.</p> <p>Patientansvarig läkare involveras, hudläkare kan behöva konsulteras.</p> <p>För personal kan företagshälsovård bli aktuell.</p>	Datum
Skyddsutrustning	<p>Säkerställ att skyddsutrustning finns tillgänglig och används på ett adekvat sätt, se särskilda hygienrutiner.</p>	Datum
Behandling	<p>Ordineras via ansvarig läkare och baseras på ovanstående kartläggning.</p> <p>Vid enstaka fall och kortvarig smittexposition kan behandling avgränsas till personer med konstaterad skabb.</p> <p>Vid krustös skabb och vid långvarig smittexposition bör behandling till såväl exponerade boende som personal övervägas.</p> <p>Efter behandling kan det ta 2-4 veckor innan klådan försvinner på grund av en allergisk reaktion på lokalbehandlingsmedlet.</p>	Datum
Rengöring/Sanering	<p>Samordna städning och tvätt med behandling (se rutiner ovan) för att undvika reinfektion.</p>	Datum